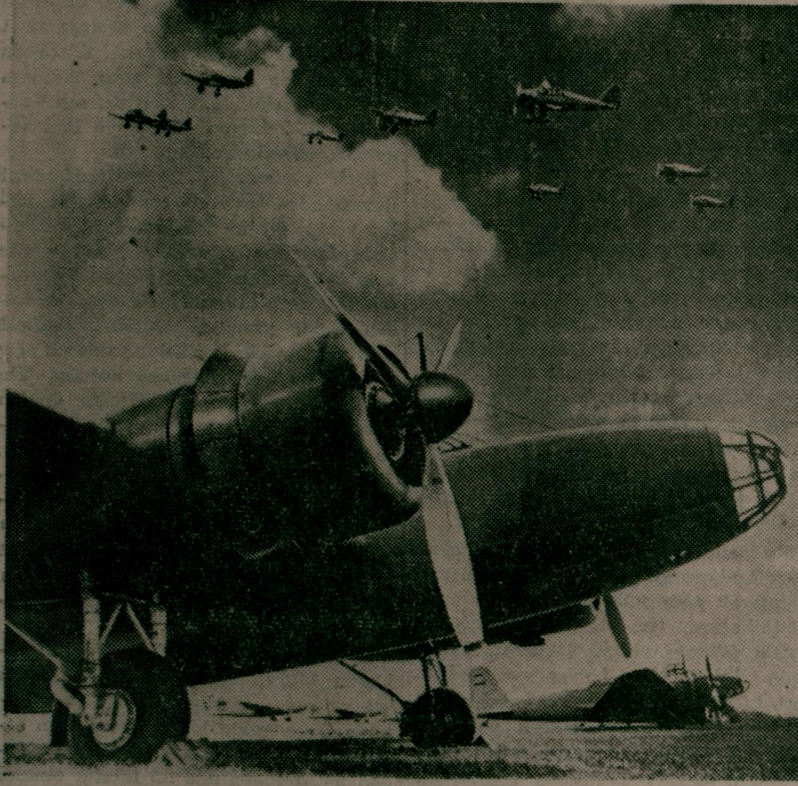
Cumhuriyet

18 inci yıl sayı : 6098

İSTANBUL — CAĞALOĞLU

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve Matbaa kısmı: 24299 - 24290

Cuma 1 Ağustos 1941

Muhtelif Japon tayyareleri bir manevra esnasında

TOKYONUN İLK TEBLİĞİ

Japon ordusu Hindiçiniye yerleşti

Tayland hükûmeti, üs almak üzere Japonyanın tazyik ettiğini tekzibe başladı!

Tokyo 31 (a.a.) — İmparatorluk umumî karargâhı aşağıdaki tebliği neşretmiştir:

«Fransız Hindiçinisinin müşterek müdafaasına mütedair Fransız - Japon an-

(Arkası sahife 3 sütun 5 te

Şark cephesinden resimler: Bir kasabayı işgal eden Alman askerleri dinleniyorlar

Leh - Rus anlaşması

İngiltere Sovyetlerle malûm olan ittifakı akdederken Rusya ile Lehistan arasında da buna benzer bir anlaşma yapılmasının lüzumunu takdir etmiş ve onun teşvikile Lehistanın çoktandır merkezi Londrada bulunan hükûmetinin reisi General Sikorski Sovyetlerin Londra büyük elçisi Maiski ile görüşmeğe başlamıştı. Lehistan İngilterenin hakikî müttefiki olduğu ve toprakları Rusya ile Almanya arasında taksim edilmiş bulunduğu için Rusya ile Lehistan arasında bir anlaşma vuku bulmamış oldukça İngiliz - Rus ittifakının tezadı adeta manasızlık derecesini bulurdu.

Nihayet Lehistanla Rusya arasındaki müzakerelerin bir anlaşma neticesinde karar kılmış olduğunu öğrendik. Bu anlaşma neticesinde Leh arazisini Rusya ile Almanya arasında taksim eden muahedeler hükümden ari ilân edilmiştir. Böyle bir netice karşısında Sovyetlerin Lehistana karşı kendilerinden beklenebileceğinden fazla fedakârlığa muvafakat etmiş oldukları meydandadır. Müzakerelerin başlangıcında Lehistanın hiç olmazsa halkı tamamen Lehli vilâyetlerin iadesini istemekte olduğu zannolunuyordu. Şimdi Sovyetlerin daha ileri giderek Alman - Rus anlaşması neticesinde işgal ve ilhak ettikleri bütün Leh topraklarından feragat eyledikleri anlaşılıyor.

Malûmdur ki Lehistan şark hududlarında halkının büyük ekseriyeti Rus olan bir kısım toprakları ötedenberi işgali altında bulunduruyordu. Bu yüzden Rusya ile Lehistan arasındaki tezad gayet büyüktü. Lehistan ihtimal ki böylece kendi işgal ve idaresi altındaki Rus halk ve topraklarından da cesaret alarak Sovyetlere karşı yapılacak herhangi kombinezonlu bir hareket neticesinde bir gün Karadenize kadar inmeyi malihulya ediyordu. Lehistanda bu gayelere müteveccih faaliyetlerin eksik olmadığını bilen Sovyetler garb komşularında kendileri için hiç sevilmiyen ve çok muzır sayılan bir unsur görüyorlardı.

Almanya ile Polonya arasında 1934 te akdolunan ademi tecavüz paktının içyüzünde iki devletin Rusyaya aid bazı gizli konuşmalar yapıp yapmadıklarından o vakit şüphe edilmişti. Alman - Leh ihtilâfının hâd şekillere girerek nihayet harbe müncer olması üzerine Lehistandan bazı ifşaat vuku bulduğu belki hatırlarda kalmıştır. Bunlara nazaran Almanya Lehistana günün birinde Rusyaya karşı yapılacak müşterek bir hareketin faydalarını anlattığı sırada bunun neticesi olarak gûya kendisinin (Almanyanın) Baltık sahillerinde şimalî Rusyaya tevessüüne mukabil Lehistanın Karadenize doğru cenubî Rusya topraklarında büyüyebileceğini ihsas etmiş imiş. Vaktinde Almanya bu ifşaatı tekzib etmişti. Fakat ifşaat bu harbin başlamasından evvelki yıllarda Polonyada hâkim olan zihniyete uygun görünmekten hali değildi.

YUNUS NADİ

(Arkası sahife 3 sütun 6 da

Akdenizdeki Alman tayyareleri geri alınmış

İngiliz tayyareleri Sicilya üslerine ağır taarruzlar yaptılar

Ankara 31 (Ankara radyo gazetesi) — Bugün alınan bir habere göre Almanlar Akdeniz havzasındaki tayyare kuvvetlerini de çekmişlerdir. Bu haber doğru ise, İtalyan tayyareleri ikinci defa olarak İngiliz tayyarelerile başbaşa kalacaklardır. Ancak bu sefer vaziyet İtalyanlar için çok daha gayri müsaiddir. Zira İtalyan hava kuvvetleri son muharebelerde eksildiği halde, İngilizler bilâkis Akdenizdeki hava kuvvetlerini mütemadiyen artırmış bulunuyorlar.

Sicilya ve Katanyaya hava taarruzları

Kahire 31 (a.a.) — Hava karargâhının tebliği:

İngiliz avcı tayyareleri, Messerschmitt Çipo tayyarelerinin refakatinde Yunkers tipinde tayyarelerden mürekkeb bir hava filosunu tardetmişlerdir.

Bu filo, salı günü Sirenaik açıklarında hava kuvvetlerimize hücuma teşebbüs etmiştir. Düşman tayyarelerinden 4 bombardıman ve 2 avcı tayyaresi düşürülmüştür. Ağır bombardıman tayyarelerimiz 28/29 temmuz gecesi Bingazi üzerine yeni bir akın yapmışlardır. Rıhtımlara ve vapurlara takriben 10 ton kadar bomba atılmış ve müteaddid yangınlar çıkarılmıştır.

Sicilyadaki düşman tayyare meydanları üzerinde yapılan keşif uçuşları, dünkü tebliğde mevzuu bahsedilen akının, evvelce zannedildiğinden daha büyük bir muvaffakiyetle yapılmış olduğunu göstermiştir.

Katanyada 6 avcı tayyaresinin tahrib edildiği anlaşılmıştır. Katanya ve Borizionda ciddî surette hasara uğratılmış olan düşman tayyarelerinin adedi de evvelce bildirildiğinden daha yüksektir.

Bu harekâttan 2 tayyaremiz dönmemiştir.

Tobrukta şiddetli muharebeler

Kahire 31 (a.a.) — Ortaşarktaki İngiliz tebliği:

Tobruk müdafaa hattının şark bölgesinde kuvvetli bir İngiliz hücum devriyesi hatlarımızdan 3 kilometre mesafede kuvvetli bir İtalyan grupuna hücum ederek düşmanı kaçmağa mecbur etmiştir. Düşmana ağır zayiat verdirilmiş ve bir topla 20 tüfek iğtinam edilmiştir. Cenub istikametinde gene devriyelerimiz derin bir sahada düşman mevzilerinin içerisine girmişlerse de düşmanla temasa geçmeğe muvaffak olamamışlardır.

(Arkası sahife 3 sütun 4 te

Mısır kabinesi istifa etti

Sırrı Paşa, yeni hükûmete harbe daha filî surette iştirak taraftarı olan Sa'adistleri alacak

Kahire 31 (a.a.) — Sırrı Paşa kabinesi bu sabah istifa etmiştir.

Sırrı Paşa yeni kabineyi eski Başvekilin kardeşi ve büyük bir İngiliz dostu olan Ahmed Mahir Paşanın riyaset ettiği Sa'adist partisi mensublarının iştirakile kuracaktır. Tahmin edildiğine göre yeni kabine beş liberal, beş Sa'adist ve beş müstakil azadan müteşekkil olacaktır.

Sa'ad partisi Mısırın harbe daha filî bir surette iştiraki lehinde olduğundan dolayı bugüne kadar kabineye girmekten imtina etmişti.

Efganistanda da Almanlar artıyormuş

İngilterenin Kâbil elçisi bir nota verdi - İranın cevabı memnuniyetsizlikle karşılandı

Londra 31 (a.a.) — Taymis'in diplomatik muhabiri yazıyor:

İrana olduğu gibi Efganistana da Almanların çok büyük miktarda geldikleri müşahede edilmektedir. Büyük Britanyanın Kâbildeki elçisi Sir Wiliam Crater Sgeler Efganistana akın eden Alman teknisyen ve mütehassıslarının teşkil ettikleri tehlike hakkında Efgan hükûmetinin dikkatini celbetmiştir.

İran cevab verdi

Londra 31 (a.a.) — İranda nazi ajanlarının bulunmakta olması dolayısile İngiltere tarafından Tahran hükûmeti nezdinde yapılmış olan teşebbüse mezkûr hükûmet tarafından cevab verilmiştir:

Röyter ajansının diplomasi muhabirinin öğrendiğine göre vaziyette memnuniyete şayan bir tebeddül yoktur. İranın cevabı İngiliz vesayasına karşı tam bir cevab telâkki edilemez. Bu cevabda bazı Alman eşhası hususiyesinin vaziyetlerinden ve onların İranda ne gibi ahval ve şerait dolayısile bulunmakta olduklarından bahsedilmekte ve faaliyetleri hakkında tahkikat yapılmakta olduğu ilâve edilmektedir.

Şark cephesinden resimler: Sovyet kıt'aları tarafından esir edilen Alman askerleri

Alman harb tebliği

Ukraynada Rus orduları takib ediliyor

Harb teşekküllerimiz, düşmanın ric'at hatlarının içine girmiştir

Moskovaya 8 inci hücum yapıldı, Peipus gölünün garbında 2 Rus fırkası imha edildi

Berlin 31 (a.a.) — Alman resmî tebliği:

Alman teşekkülleri Ukraynada mağlûb edilen Rus ordularını takib ederek derin bir sahada düşmanın ricat hatlarının içerisine girmişlerdir.

Smolenskin şarkında düşmanı ihata etmiş olan Alman çemberi gittikçe daralmaktadır. Estonyada harb teşekküllerimiz düşmanı şimale doğru püskürtmüşlerdir.

(Arkası sahife 3 sütun 3 te)

İngiliz tayyareleri

Fin limanlarına hücum ettiler

Petsamoda 4 Alman iaşe gemisi tahrib edildi, 16 İngiliz tayyaresi düştü

Londra 31 (a.a.) — Bahriye Nezaretinin tebliği:

Donanmaya mensub tayyareler şimalî İskandinavyadaki Kirkenes ve Petsamo limanlarında bulunan Alman gemilerine dün hücum etmişlerdir. Petsamo limanında az miktarda gemi bulunduğu için liman tesisatı hücumların hedefini teşkil etmiştir. Tayyarelerimiz düşman hava defi topları ve avcılarının ateşile karşılaşmışlarsa da rıhtımlara tam isabetler kaydedebilmiştir. Petrol deposu ve diğer bir depo alevler içinde görülmüştür. Umumiyet itibarile liman tesisatına

(Arkası sahife 3 sütun 2 de)

Almanların Sırbistan Valisi bir kazada öldü

Budapeşte 31 (a.a.) — Ofi; Magyar Namzet gazetesi yazıyor:

Hava Generali Dangleman, Belgrad yakınında Bezenie tayyare meydanında bir tayyare kazası neticesinde 28 temmuzda ölmüş olan General Von Schroeder'in yerine Sırbistan askerî valiliğine tayin edilmiştir.

Dün gece B. Parmakkapıda iki ev tamamen yandı

Dün geceki yangında, itfaiye ateşi söndürmeğe çalışıyor

Dün akşam Büyük Parmakkapıda bir yangın çıkmış, ve iki ahşab ev tamamen, bir üçüncüsü de kısmen yandıktan sonra söndürülmüştür.

Ateş saat 21 sularında Büyük Parmakkapıda Fransız kız mektebi ile 29 uncu ilkmekteb arasındaki Takkeci sokağında bekçi Ahmed Ağaya aid 9 numaralı evden çıkmış ve bina ahşab olduğundan birdenbire parlamıştır. Bu evin civarındaki evlerin de ahşab olması itfaiyenin bütün gayretlerine rağmen yangının çabuk önlenmesini imkânsız kılmış ve ateş bekçi Ahmed Ağaya aid evin hemen yanı başındaki 11 numaralı evi de tamamen yakmıştır. Civardaki bir evin de kısmen yanmasını müteakıb yangın saat 22,30 a doğru söndürülmüştür.

Norveçte tehcir

Garb mıntakasındaki ahali mütemadiyen içeriye nakilediliyor

Londra 31 (a.a.) — Norveç Telgraf ajansı bildiriyor:

Norveçin garb nahiyelerindeki Norveçlilerin anî ve gizli olarak tahliye edilmelerinin bizzat «Kuisling» lerin protesto etmeğe başlamış oldukları bir dehşet ve kargaşalık tevlid etmiştir.

Bergen ve Hordalandın civarındaki nahiyenin Kuisling valisi, fırkasının liderlerine göndermiş olduğu bir mektub-

(Arkası sahife 3 sütun 4 te

Bir katil

Ankarada muhakeme edilerek idama mahkûm edildi

Ankara 31 (Telefonla) — Kuru yemişçi Âdemi öldürmek ve kardeşi İbrahimi öldürmeğe teşebbüs etmekten suçlu Osman Fehminin muhakemesine bugün Ağırcezada devam edilmiş ve suçlu müdafaasını yapmıştır. Müzakereye çekilen heyeti hâkime, Osman Fehminin suçu sabit görüldüğünden kendisini idama mahkûm etmiştir.

Sovyet harb tebliği

Her cephede muharebe şiddetlendi

Büyük Almanya is'mli motörize Alman fırkası ezildi

Rumanya'da petrol sahasına hücum edildi, Baltıkta asker dolu bir mavna batırıldı

Moskova 31 (a.a.) — Sovyet istihbarat dairesinin tebliği:

30 temmuzda Sovyet kuvvetleri Nogogev, Nevel ve bilhassa Smolensk, Zi-

(Arkası sahife 3 sütun 2 de)

ANKARA RADYOSU

Vaziyeti nasıl tefsir ediyor?

Sovyet erkânıharbiyesi Smolensk cephesine fazla kuvvet göndererek Almanları durdurmağa çalışıyor

(Yazısı 5 inci sahifede)

Birkaç söz

Kronik bir derd

İlk mekteb öğretmenlerinin maaş meselesi, kronik bir derd halinde bir türlü devası bulunamadan sürünüp gidiyor. Ay geçmez ki, irfan ordumuzun bu fedakâr çocuklarından bir şikâyet sesi yükselmesin. Ellerine geçen para ancak şöyle böyle geçimlerine yetecek kadardır. Hususî İdarelerin vaziyetine göre onu da ekseriya muntazam alamazlar. Yarınki nesillerin iyi yetişmesi için her zaman sıhhatli ve neş'eli olmaları lâzım gelirken onlar gamlı kasavetli bir ömrün çerçevesi içinde üzülüp dururlar.

Dün de Afyon ilk mekteb öğretmenlerinden bende mahfuz birkaç imzalı bir mektub aldım. Bu acıyı okuyucularımla paylasmayı bir vazife biliyorum. İşte:

«Tam bir buçuk yıl önce kıdemimizi iyi bir başarı ile doldurarak Maarif Vekâleti tarafından birer derece terfiimiz tasdik ve tebliğ edildi. Maaş kanununun sarih bir maddesine göre tasdikı takib eden aydan itibaren maaşımızı yeni derecemizden almamız lâzım. Ne yazık ki bir senedir alamıyoruz. Bari bundan sonra veya gelecek sene verseler gene razıyız. Fakat bu zamanlarda da alamıyacakmışız. Sebeb mi diyeceksiniz? İşte derdimizin merkezi sikleti burası: Yeni barem tatbik edilirken her vilâyetten olduğu gibi bizim vilâyetten de bir teşkilât kadrosu istenmiş. Bu kadro ise beş seneden sonra o da lüzum görülürse bozulabilirmiş. Vaziyetin bu şeklini iyi kavrayamıyan bir maarif müdürü teşkilât kadrosu diye ancak o yıl için muteber olabilecek bir kadroyu Vekâlete göndermiş. İşte bu basit formalite hatası sanki Teşkilâtı Esasiyenin tadiline imkân olmıyan mühim bir maddesi kadar hüküm sürdü ve bir türlü düzeltilme şekli yapılamadı. Bu yüzden başta İstanbul, Ankara ve bir çok vilâyetler bir senedenberi aldıkları halde biz 946 senesine kadar da alamıyacakmışız.»

Beraber okuduğumuz bu mektub öğretmen vatandaşlarla beraber şüphesiz hepimizi üzdü. Fakat ne diyelim? İnşallah alâkadar makamlar da üzülürler ve bu gibi halleri tashih ettikten sonra onların tekerrürüne de enerjik bir şekilde mâni olurlar.

N.

San'at ve hayat

Resim san'atımıza umumî bir bakış

— 2 —

Asker ressamlar

Yazan: **Nurullah Berk**

Garb tekniğile resim san'atını memleketimize sokarak minyatüre son veren 18 inci asırdır. Bu asrın sonlarına doğru Osmanlı İmparatorluğile garb memleketleri, bilhassa Fransa, arasındaki münasebetler kuvvetlenmişti. Türkiye, Avrupa san'atını ve san'atkârlarını tanımaya başlayordu. İtalyadan mimarlar, kalfalar ve tezyinatçılar, Fransadan, Felemenkten edibler ve ressamlar İstanbula geliyor, saraya kabul ediliyorlardı. O zamanlar Avrupa mimarisinin tereddisine işaret olan «Rokoko» üslûbu, İtalyan ustalarile İstanbula giriyor ve Boğaziçi sahillerinde yükselen yeni saraylarda büsbütün bozuluyordu. Türk minyatürcüleri de, pürüzsüz çizgilerin hapsettiği parlak, şeffaf renkleri yavaş yavaş bırakıp resimlerinde ışık, gölge arayor, tezyinî idrakten ayrılıyorlardı. Rokoko üslûbile inşa edilmiş binaların duvar tezyinatı, kitab resimleri san'atın bu Avrupalılaşma hareketinin mübeşşiriydiler.

Eşyayı iki buud, yani uzunluk ve genişlik kıymetleri üzerinde resmederek, derinliği kale almıyan Türk ressamı, garb tesirleri altında bu üçüncü buuda da kıymet vermeğe başlamıştı. 19 uncu asrın başlangıcında kendini gösteren bu teknik tahavvül, gitgide inkişaf ederek, ayni asrın ortalarında millî san'atın ifade vasıtalarından biri olmuştu. Kitab ilüstrasyonundan başka bir şey olmıyan minyatür, manzara, portre, natürmorta yer verdi. Sadece gözün zevkine hitab eden bir resim idraki, tabiatin, insanların ve eşyanın dramını da sezmeğe, beşerî bir ifade olmaya başladı.

Bu hazırlanma müddetini istisna edecek olursak, Türk resmini, kaba bir tasnifle, üç devreye ayırmak mümkün olur:

1. İptidailer, yani 19 uncu asır başlangıcından ortalarına kadar giden devre.
2. Orta devre, yani 1860 tan 19 uncu asrın sonuna kadar geçen müddet içinde doğup eser veren san'atkârlar devresi.
3. Modern devre, yani 1900 den itibaren eser vermeğe başlamış olan ressamlar devresi.

Resim sahasında vücude getirilmiş olan eserlerin araştırma ve tasnif işi henüz metodlu bir şekil almadığından, ilk devreye aid eserler hakkındaki malûmatımız henüz pek sathidir. Resim ve heykel müzesindeki eserlerden şu intibaı alıyoruz:

Garb tekniğine henüz alışmaya başlayan Türk ressamları, «iptidaî» vasfını haklı gösteren bir safiyetle işe koyulmuşlardı. Bunların hiç biri profesyonel san'atkâr değildi. Çoğu, hatta hemen hepsi, «Mektebi Harbiyei Şahane» den veya «Mühendishanei Berrii Hümayun» dan çıkma askerlerdi. Garb resim tekniği ilk defa olarak bu askerî müesseselerde gösterilmeğe başlanmıştı. Bu sebebden dolayı orduda resme hevesli birçok zabit bulunuyordu.

19 uncu asrın ortalarına doğru tablolarda görülen iptidailik yavaş yavaş kaybolmaya ve yerine daha mütekâmil bir icra tarzı kaim olmaya başlamıştı. Şeker Ahmed, Hüseyin Zekâi Paşalar, Osman Hamdi Beyler, sonraları Halil Paşa, Hoca Ali Rıza Bey, Türk resmine yeni bir devre açtılar. Bu zümrenin de hemen hepsi asker, yüksek rütbeli «ümera» idi. Avrupada tahsil etmiş, tanınmış üstadların atölyelerinde çalışmışlardı.

Şeker Ahmed Paşada Courbet'nin, Zekâi Paşada Fransız manzara ressamlarının, ve Hamdi Beyde Gerôme'un tesirleri aşikârdır. Fakat, Kapalıçarşıdaki antikacı dükkânlarını büyük levhalarına naklederek «şark resmi» yapan Osman Hamdiyi istisna edersek bu ressamlar, zehirlenmemiş ve temiz kalmış hislerle temiz ve saf bir Türk resminin temelini kurmuşlardır.

Süleyman Seyidin çiçeklerinde, Ahmed Ziyanın bir menazırcı titizliğile resmedilmiş sokaklarına bakarken, bugünkü san'atı hazırlayan ressamların temiz ve dürüst bir işçiliğe ehemmiyet verdiklerini anlayoruz. Bu san'atkârlar, imkânlarile iddiaları arasında muvazeneyi bulabilmiş, sahib oldukları malzemeyi aşmıyan mütevazı eserlerle iktifa etmesini bilmişlerdi. Gelip geçici kıymetlere ehemmiyet vermedikleri ve samimiliği her şeyden üstün tuttukları için onları, Avrupa san'atı ölçüsünde olmasa bile bizim ölçümüzde, klâsik diye anabiliriz.

Askerî terbiyenin verdiği tevazu ve disiplin ruhunun san'at plânında bir tezahürü olarak da kabul edebileceğimiz güzel ve temiz iş gayretine bu devre san'atkârlarında olanca belâgatile şahid oluyoruz. Paul Valery, «art» kelimesine ayni zamanda «artisanat» nın da manasını katarak, san'at eserinin ayni zamanda «iyi iş», «zanaat» iş olduğunu da ileri sürüyor. San'at eseri, muayyen icra kanun ve kaidelerine ihtiyac gösteren, bunlar mevcud olmadıkça kısır kalmaya mahkûm olan bir eşya değil midir?

Rönesans devrinde san'atkâr, taşı, gümüşü, mücevheri, bronzu yontmak, oymak, işlemekle işe başlar, sonra boya ezer, vernik hazırlar, hasılı işin esnaflığını öğrenirdi. Alın teri, el emeğile tedricî bir surette kazanılan bu san'at melekesi, eskilerin belki en kuvvetli taraflarıdır.

El maharetinin varisleri olan eski Türk ressamlarında zanaat kaygusunu görüyoruz. Osman Hamdinin Resim ve Heykel Müzesindeki «Silâh Taciri» adlı eseri önünde, san'atkârın teknik imkânlarını teslim etmek mecburiyetindeyiz. O ve diğer arkadaşları, sedef kakma bir masayı, müzeyyen bir silâhı, kırışıklı bir yüzü, kıvrımları bol bir elbiseyi resmetmekte usta idiler. Loş bir cami içi, çizgileri ufka yaklaştıkça daralan bir sokak, köpüklü bir deniz onları ürkütmezdi. İncecik fırçalarile işe koyulurlar, didinir, yorulur, mukaddes işi başarırlardı. Bilgilerine imanları da yardım ederdi.

Bu zümre san'atkârların belki son mümessili olan Halil Paşa bundan bir iki yıl evvel gözlerini kapadı. Son deminde -80 yaşını aşmıştı- resim yapıyor ve manzaranın karşısına sehpasını kuruyordu. Sakin yaz günlerinde Çengelköy sahillerindeki durgun akisleri ondan iyi tasvir eden olmadı.

Salih, Molla Aşkî, Ahmed Bedri, Mustafa gibi henüz emekleyen ressamlardan Halil Paşaya kadar, Türk resmini, pürüzsüz ve ahenkli bir inkişafla, ilerlemiş görüyoruz.

Türk resmi bundan sonra güzel safiyetini kaybedecek, fakat herhalde lüzumlu tecrübeler ve denemelerle zenginleşecek, derinleşecektir.

Doğru değil mi?

Yüksek mekteblere girme imtihanlarını biraz daha geçe bırakmak lâzım!

Dün matbaamıza lise mezunu ve mezun namzedi bir çok genc geldi. Bunların bir kısmı ikmale kalmış, diğer kısmı olgunluk imtihanlarının birinci devresine girememiş talebelerdendi. Derdlerini şu şekilde anlattılar:

«— Ekseri yüksek mekteblere bu arada Siyasal Bilgiler Okuluna girme imtihanlarının zamanı eylûlün yirmisine kadar tahdid edilmiş bulunuyor. Bu imtihanlara dahil olmak için de mutlaka olgunluk sertifikası isteniyor. Biz ikmale kalmış ve olgunluk imtihanlarının birinci devresine girememiş olanlar gene Maarif Vekâletinin tespit ettiği veçhile o zamana kadar ikinci devre olgunluk imtihanlarını geçiremiyeceğiz ve neticede o yüksek mekteblerin imtihanlarına iştirakten mahrum kalacağız.»

Eğer ikmale kalmış ve birinci devre olgunluk imtihanlarına girmemiş talebenin yüksek mektebler ve Siyasal Bilgiler Okulu imtihanlarına iştirak etmemeleri matlûb değilse alâkadarlar ya ikmal ve olgunluk imtihanlarını daha evvele almalılar, yahud da yüksek mekteblere girme imtihanlarını daha sonraki bir tarihe talik etmelidirler, diyoruz,

Doğru değil mi?

Şehir haberleri

Sümer Bank U. Müdürü İstanbula geldi

Bürhan Sanus yarın Karabüke giderek tetkiklerine devam edecek

Sümer Bank umum müdürü Bürhan Sanus, İzmitteki tetkiklerini ikmal ederek dün öğle üzeri şehrimize gelmiştir.

Umum müdür, dün beraberinde İzmit kâğıd fabrikası müdürü Adnan olduğu halde bazı tetkiklerde bulunmuş ve saat 16 da Sümer Bankın İstanbul şubesinde toplanan Sümer Bank idare meclisinde hazır bulunmuştur.

Bürhan Sanus, dün kendisile görüşen bir muharririmize seyahati ve tetkikleri hakkında şu izahatı vermiştir:

«— İzmitte bildiğiniz şekilde tetkikler ve yapılan toplantılarda bulundum. İstanbulda iki gün kalarak cumartesi günü Karabüke gideceğim. Karabükte bir kaç günlük bir meşguliyetimiz olacak. Bundan sonra tekrar İstanbula geleceğim.

Yünlü ve pamuklu sanayi gruplarının fabrikalar mümessillerinin iştirakile ayrı ayrı toplantıları burada yapacağız. Bu toplantılarda şimdiye kadar alınan neticelerle gelecek iş yılı çalışma programları üzerinde görüşülecek ve kararlar ittihaz olunacaktır.»

Feci bir kaza

Bir amele minareden düşerek öldü

Dün sabah Üsküdarda bir işçi 35 metro irtifaındaki bir minareden düşerek parçalanmıştır.

Yahya ve Abdülhakim adlarında iki işçi Yenicami minaresinin şerefesi altındaki otları temizlemek üzere 35 metro yüksekliğinde kurulu iskele üzerinde çalışırlarken, iskelenin bir aralık sallanmasile Abdülhakim muvazenesini kaybederek bu başdöndüren yüksekikten sokağa düşmüş, derhal ölmüştür.

Hâdiseye Müddeiumumilik el koymuş ve tahkikata başlanmıştır.

Adalarda elektrik fiatı

Burgaz ve Kınalıada hususî elektrik tesisatile tenvir edilmektedir. Bu tenviratı idare edenler Belediyeye müracaatle elektrik fiatlarının arttırılmasını istemişlerse de Belediye bunu reddetmiştir.

Kısa Haberler

★ Bakırköyünde bakkal Ali Rıza yerli naftalini 200 kuruşa ve Asmaaltında Yordan 40 kuruşluk çiviyi 300 kuruşa satmak suçile dün Cumhuriyet müddeiumumiliğine verilmişlerdir.

★ Denizyolları İdaresine geçen Halic vapurları bacalarına Denizyollarının forsları konulmağa başlamıştır.

★ Beylerbeyinde bir tahsil şubesi açılmasına karar verilmişti. Bunun için yeni bir bina satın alınması kararlaşmıştır.

★ Tevfik Fikretin Bebekteki âşiyanının müze haline getirilmesine karar verildiğini yazmıştık. Bunun için 2500 liralık bir tamire ihtiyaç hasıl olmuştur.

Maarif Vekili

Dün Üniversitede terim heyetinin içtimaında bulundu

Üniversite terim koordinasyon heyeti dün sabah saat 10 da Üniversitede umumî bir toplantı yapmıştır. İçtimada Maarif Vekili Hasan Âli Yücel de bulunmuştur. Uzun müddet devam eden toplantıda fakülte terim heyetlerinin faaliyet raporları okunmuş, bunlar üzerinde amelî münakaşalar yapılmıştır.

Hasan Âli Yücel, profesörler tarafından ileri sürülen mütalealarıı yerinde bulmuş ve bu suretle takib edilecek umumî prensipler hakkında yeni kararlar verilmiştir. Bu kararlara göre, fakültelerde ahenkli bir çalışma temin edilecek ve bu çalışmalarda Edebiyat Fakültesince hazırlanan umumî esaslar göz önünde tutulacaktır. Peyderpey tespit edilen terimler profesörlere dağıtılacaktır. Böylece, kat'iyet kesbeden terimler tedrisatta, her profesör tarafından kullanılacaktır.

Barbaros türbesinin etrafı

Beşiktaşta Barbaros türbesile etrafının açılması işi bitmiştir. Son olarak burada iskele civarında kalmış olan çatal, bıçak fabrikasının istimlâk ve Belediye namına tapuya bağlanması işi ikmal edilmiştir On beş gün içinde bu bina da tahliye ve hedmedilecektir.

Mevlidi Şerif

Millî Mücadlede fevkalâde kahramanlıklar ve cansiparane hizmetleri esnasında almış olduğu mühlik hastalığın nüksetmesi neticesi geçende rahmeti rahmana kavuşan merhum sadrazam Vamık ve merhum serasker Hacı Raşid Paşalar torunu ve merhum Binbaşı Sami Beyin oğlu ihtiyat topçu teğmenlerinden Rıza Kocaelinin dayısı merhum emekli Albay Yavuz Fehmi Kocaelinin ruhu mübarekine ithaf edilmek üzere ağustosun 3 üncü pazar günü Üsküdar iskelesi karşısında Mihrimah Sultan camii şerifinde şehrimizin tanınmış hafızları tarafından mevlidi şerif kıraat edileceğinden merhumu seven akraba ve silâh arkadaşlarile bütün ihvanı dinin teşrifleri rica olunur.

Iktısadî tetkikler

Tasarruf bonoları

Yazan: **Targan Hacim Çarıklı**

Bugün dünyayı saran harb, içinde ve dışında olan bütün memleketlerin malî muvazenelerini bozmuştur. Vakıa devletlerin hepsi malî bakımdan harbin ihtiyac gösterdiği millî müdafaa masraflarını oldukça kolaylıkla karşılamak imkânını bulmağı Harbi Umumidenberi öğrenmişlerse de parasını ve binnetice millî tasarrrufunu himaye etmek isteyen devlet maliyesinde müşkülât bütün vahameti ile kendisini göstermektedir.

Harb maliyesinin en karakteristik vasfı masrafların fevkalâde artması, devlet gelirinin ise çok fazla azalmasıdır. Devlet çok kısa fasılalarla çok büyük masraflar yapmak mecburiyetindedir. Bu acele ve zarurî masrafları yapmak, gerek varidat bakımından, gerekse tarihlerinin birbirine çok yakın olmaları itibarile devlet kasasını oldukça müşkül vaziyette bırakmaktadır. Bu müşkül vaziyetten devletin kendisini kurtarması ve masrafları karşılamak için lâzım olan parayı tedarik etmesi lâzımdır. İşte tasarruf bonoları memleketimizde bu ihtiyacın bir kısmına cevab verecektir.

Devletin yukarıda bahsettiğimiz müşkülâtı karşılamak üzere kısa vadeli bonolar ihdas etmesi fikir olarak ilk defa 1914 senesinde Le Rentier gazetesi direktörü Alfred Neymark tarafından ileri sürülmüştür. Bu fikri ilk defa olarak tatbikat sahasına koyan şahıs ise 1914 senesinde Fransada Maliye Nazırı olan M. Ribot'tur.

M. Ribot «Le bon de la defense nationale» ismi verilen bonolarla harb maliyesinde bir inkılâb yapmış ve bonolar bütün tahminlerin fevkinde bir rağbet görmüştür. Devleti en büyük bir depo bankası şekline sokan bu bonoların gördüğü rağbet en nikbinlerin bile tasavvurlarının fevkinde olmuştur.

Bugün her yerde satılmakta olan tasarruf bonolarımızın muvaffak olmaması için hiç bir sebeb yoktur. Eğer halkımıza bonoların kendisi ve binnetice devlet için temin ettiği faydaları izah edebilir ve halkımıza hakikaten bononun ne olduğunu anlatabilirsek bonolar muhakkak muvaffak olacak ve Türkiyede tasarruf fikri bir parça daha yayılacaktır. Cünkü tasarrufun en güzel, en canlı reklâmı bu bonoların kendileridir.

Halkımıza bono ile para arasında hiç bir fark olmadığını anlatmak ve bononun faiz getirmek itibarile paradan daha kıymetli olduğunu öğretmek lâzımdır. Binaenaleyh bu uğurda ne kadar söz söylense azdır.

Bu yazımızda bonoların gerek halka, gerek devlete temin ettiği menfaatlerden bahsedeceğiz.

Devlet bakımından Biraz evvel de izah ettiğimiz yeni devlet tasarruf bonolarının getireceği varidat ile her gün bir parça daha artan millî müdafaa masraflarını karşılamak için lâzım olan para temin edilecektir. Ve binnetice harb ve malî sıkıntı anlarında daima düşmek temayülü gösteren para takviye edilecek ve enflasyon tehlikesi bertaraf edilmiş olacaktır.

Halk için ise: Bonolar getirdikleri yüksek faiz ile para sahiblerine güzel bir plasman imkânı vermektedirler. Bugün Türkiyede bundan güzel bir plasman imkânı bulmak mümkün değildir. Bonoların lâyık oldukları rağbeti görmeleri ve her nevi sermayeye kapılarını açık bulundurmaları için her türlü kolaylık düşünülmüştür.

1 — Bonolar çok kısa vadeli olarak yapılmışlardır. Uzun zaman paralarının tasarrufundan vazgeçemiyen sermayedarlara bonolar vadelerinin üç ay, altı ay, bir sene gibi kısa zamanlı olmaları itibarile iyi bir plasman imkânı vermektedirler.

Bonoların getirdikleri faiz miktarı ise bankaların depo olarak kendilerine teslim edilen paralara verdikleri faiz miktarından çok fazladır. Binaenaleyh ellerinde muhtemel ihtiyaclara karşılık olarak para tutmak mecburiyetinde bulunan tüccarlarımız için bonolar en emin, en çok kâr getiren güzel bir banka vazifesini görecektir.

Üç aylık bonolara yüzde 4, altı aylık bonolara yüzde 5 ve nihayet bir senelik bonolara yüzde 6 faiz verilmektedir. Bu faizlerin peşin olarak verilmesi hakikatte faiz miktarını çoğaltmaktadır.

2 — Paralarını tasarruf bonolarına yatıran şahıslar muhakkak vadenin hitamını beklemek mecburiyetinde değillerdir. Faizlerinden yüzde yarım fedakârlık etmek suretile bonoları istenilen anda paraya tahvil etmek mümkündür. Binaenaleyh nakid para saklamaktansa istenilen anda paraya tahvil edilebilen ve üstelik de faiz getiren bonoları satın almak her halde gerek millî, gerekse ferdî bakımdan çok daha faydalı bir iştir.

Bonolar yalnız halkı alâkadar etmekle kalmamalıdır. Ayni zamanda banka ve malî müesseselerimizin tasarruf bonolarına büyük bir rağbet göstermeleri lâzımdır. Vakıa her ne kadar 4060 numaralı kanunun ikinci maddesi mucibince «umumî ve mülhak bütçe ile idare edilen dairelerle hususî idare ve belediyelere ve sermayesi bunlar tarafından temin olunan mütedavil sermayeli teşekküllere ve 3659 numaralı kanuna tabi müesseselere ve imtiyazlı şirketlere aid tekaüd sandıkları veya tekaüd yardım sandıkları ödeyecekleri tekaüd aylığı veya tazminata ve yapmağa mecbur oldukları yardımlara ve normal idare masraflarına kâfi miktardan fazla paralarını» ayni kanunun birinci maddesi mucibince Maliye Vekâleti tarafından ihrac edilecek olan yüzde 5 faizli altışar aylık tahvillere yatırmağa mecbur tutulmuşlarsa da kanun idare masraflarının haricinde kalan paraların bu tahvillere yatırılmasını istemekte ve fevkalâde hallerde nakde tahvili icab eden tahvilleri altı aylık devrenin hitamını beklemeksizin nakde tahvili imkânını vermektedir.

Eğer bankalara istedikleri anda ellerinde bulunacak olan bonoları Merkez Bankasında iskonto ettirmek imkânını verecek olursak pek tabiî bankalar, idare, zarurî masraflar ve yapmak mecburiyetinde oldukları tediyeler için ellerinde ihtiyaten bulundurdukları paraları da tasarruf bonolarına yatıracaklardır. Eğer bu temin edilecek olursa bankalar bonoların verdiği yüksek faizden istifade edecekler ve bonoların en mühim müşterisi olacaklardır. Devlet de bu şekilde Türkiyenin en büyük bankası haline gelmiş bulunacaktır.

Bu neticenin elde edilmesi için Merkez Bankasının, bankaların kendilerine yapılacak para talebinde müşkül vaziyette kalmamaları için, getirecekleri bonoları iskonto etmesi lâzımdır. Fransada millî müdafaa bonolarının gördükleri büyük rağbetin bir sebebini de Banque de France'ın sıkışık vaziyette bonoları reesconpter edeceğinden emin olan bankaların bonolara büyük bir rağbet göstermesinde aramak lâzımdır.

Bonoların tasfiyesi meselesine gelince: Bu iş her memleketin yaptığı gibi bizde de çok kolaylıkla halledilecektir.

Bir iki sene sonra bu bonoları tahkim istikrazları ile uzun vadeli borclara tahvil etmek mümkün olduğu gibi, vade hitamında tediyelerinin yapılması için de bütçeye hususî tahsisat konulacaktır.

Görülüyor ki bugün içinde bulunduğumuz müşkül şeraitte tasarruf bonoları devlet için büyük bir destek, halk için ise mükemmel bir gelir membaıdır. Çok büyük faydaları muhtevi bu bonolara lâyık oldukları rağbetin gösterilmemesi için teknik hiç bir sebeb mevcud değildir. Hamillere mümkün olan bütün kolaylıklar gösterilmiş ve azamî gelir temin edilmiştir.

Binaenaleyh yapılması lâzımgelen en mühim ve lâzım olan iş halkımıza bonoları tanıtmaktır.

Targan Hacim ÇARIKLI

Ankara ve İstanbul Hukuk Fakülteleri için müşterek talimatname

İstanbul ve Ankara Hukuk Fakültelerine aid talimatnamelerin birleştirilmesine karar verilmiş, bunun için İstanbul Üniversitesinde bir heyet teşekkül etmiştir. Rektör Cemil Bilselin riyasetinde, Ankara Hukuk Fakültesi dekanı profesör Esad Arsevük ve ayni fakülte profesörlerinden Sadri Maksudî, İstanbul Hukuk Fakültesi dekanı profesör Ali Fuad Başgil, ayni fakülte profesörlerinden Tahir Taner, Sıddık Sami Onar ve Hirş'ten mürekkeb olan komisyon dün öğleden sonra toplanarak çalışmalara başlamıştır. Müşterek talimatname bu ders yılı başına kadar hazırlanmış olacaktır.

Altın fiatları

Birkaç gündür düşen altın fiatları tekrar yükselmeğe başlamıştır. Dün bir Reşad altını bir gün evvelkinden 10 kuruş fazlasile 2590, 24 ayar külçenin gramı 338 kuruş, beşibirarada 117 lira idi.

Ayakkabıcıların fiata itirazları kabul olundu

Fiat Murakabe Komisyonu dün Mıntaka Ticaret Müdürü Necmeddin Metenin riyaseti altında toplanarak ayakkabı satanların itirazını mucib olan kâr hadlerini yeniden tetkik etmiştir. Neticede yüzde 15 kâr haddi az olduğundan kaldırılarak lâstik, çizme, şoson ve çivili kadın, çocuk ve erkek ayakkabı satışlarında yüzde 25, piyanta erkek ve triyandafora kadın ayakkabısı satanlara yüzde 30 ve diğer cinslere yüzde 35 kâr haddi tayin olunmuştur. Eğer toptancı perakendeciye mal satarsa bu kârın yüzde onunu alacaktır.

Komisyon takma diş ve diş kauçuğu satışlarının Dişçiler Cemiyetinin vereceği müsaadelerle yapılmasını kabul ettikten sonra çuvalcıların bir müracaatını tetkik etmiş ve fazla fiatla çuval satın aldıklarından dolayı yüksek fiatla mal satmak istiyen bu çuvalcıların isteği muvafık görülmiyerek reddolunmuştur.

HEM NALINA MIHINA

Mübalâğalı rakamlar

Şark cephesinde harb devam ediyor. İki tarafın ateşe sürdükleri orduların 9 milyonu bulduğunu, hatta geçtiğini, bir Alman resmî harb tebliği bildirmişti. İki taraf da, hasmını çok ağır zayiata uğrattığını ileri sürüyor. Zayiat etrafında neşredilen rakamlar, her iki ordu için ayrı ayrı 600 binden başlayarak 1 milyona, bir buçuk milyona, sonra da iki taraf için 3 milyona çıktı. Nitekim İngiliz Başvekili M. Çörçil de, son nutkunda «3-4 milyon Alman ve Rus askerinin ölümünden» bahsetti.

Şark cephesinde, 22 hazirandanberi devam eden harb elbette kanlıdır. Fakat acaba, 40 gün içinde 3-4 milyon kişinin ölmesine ihtimal var mıdır? Bir defa 3-4 milyon ölü, 9 milyon kişi tutan iki ordu mevcudunun üçte ikisinden fazla, yarısına yakındır. Umumî mevcudların yüzde ellisine yaklaşan ağır zayiata ise en cengâver ordular bile tahammül edemez. M. Çörçilin ölüden kasdı belki de zayiat, yani ölü, yaralı, esir olarak harb harici çıkanlardır. Bu takdirde dahi, 40 günde, 3-4 milyonluk zayiat, gene fazladır. Bu harbden çok daha kanlı olan geçen harbin zayiatile mukayese edilince bu zayiat rakamlarındaki fazlalık ve mubalâğa derhal tezahür eder. Birkaç misal verelim:

Evvelâ, 21 şubat 1916 dan 15 birincikânun 1916 ya kadar, müthiş ve kanlı iki yıpratma meydan muharebesi halinde 9 aya yakın bir zaman devam etmiş olan Verdun ve Somme (Som) meydan muharebelerinde iki tarafın umumî zayiatı şu kadardır:

Fransızlar: Verdun'de 378,000 kişi, Somme'da 202,000 kişi olmak üzere 581,000 kişi,

İngilizler: Somme meydan muharebesinde 420,000 kişi,

Almanlar: Verdun'de Fransızlarınki kadar, yani takriben 370-380 bin kişi ve Somme'da, 300,000 kişi olmak üzere, 700,000 kişiye yakın zayiat vermişlerdir.

Biraz daha fazla fikir verebilmek için Almanya, Rusya ve İngilterenin bütün Umumî Harb içindeki zayiatına da bir göz atalım:

Almanya, geçen harbde 11 milyon kişi seferber etmiştir; umumî zayiatı, ölü, yaralı, esir ve kayıb olarak 5 milyon kişidir. Bunun 2 milyona yakın bir miktarı ölüdür.

Rusya, 12 milyon kişi seferber etmiştir; umumî zayiatı 9 milyondur; bunun takriben 2 milyon kişisi ölüdür.

İngiltere, takriben 9 milyon kişi silâh altına almıştır; umumî zayiatı 2 milyon 948,000 dir; maktulleri takriben 870,000 kişidir.

Bütün muhariblerin geçen harbde verdikleri zayiatın daha esaslı ve tafsilâtlı listelerini tetkik etmeyi başka bir yazıya bırakıyorum. Çünkü yukarıda verdiğim birkaç misal kâfi derecede kuvvetlidir.

4 seneden fazla süren bir harbde Almanya ile Rusyanın verdikleri zayiat yekûnları, 40 gün devam eden bir mücadele için ileri sürülen müthiz rakamların çok mubalâğalı olduğunu ispat etmiştir, sanıyorum.

Bıçakla yaraladı

Cibalide Zeyrek caddesi 56 numaralı fırında çalışan Ramazan, iş yüzünden çıkan kavgada ayni fırında çalışan Halili, bıçakla yaralamıştır.

Bu da başkası

Kasımpaşada İplikçifırın sokağında oturan Niyazi, aralarında çıkan bir kavga esnasında ayni sokaktaki bostanda çalışan arkadaşı Dervişi bıçakla ağırca yaralamıştır.

Derviş Beyoğlu hastanesine kaldırılmış, suçlu yakalanmıştır.

Küçük hikâye

Bahar şarkısı

Feridun Osman

Genc ve kıymetli muharrir arkadaşımız Feridun Osman, neşredilmiş ve edilmemiş küçük hikâyelerini bir cildde toplayarak, «Bahar Şarkısı» ismile kitab halinde çıkarmıştır. Arkadaşımızın Semih Lûtfi Kitabevi tarafından basılan eseri birçok güzel hikâyeleri muhtevidir. Bunların en muvaffak olmuşunu, zaten müellifin ismini kitabına koyarak baş hikâye yapmış olduğu «Bahar Şarkısı» nı buraya naklediyoruz:

... Gurub zamanları, iskele yollarında, tren istasyonlarında, elvan renkli muhacir kuşlar gibi, piyasaya çıkan şen, ürkek genc kız kafileleri vardır. Bütün bir gün, bu son duraklarda ihtilâcla sönerken onlar kıvrak ve beyhude şiirler gibi harelenirler, dalgalanırlar... ve akşam karanlıklarının sırrına karışırlar. Ben, daima şetaret cıvıldıyan bu bahar senfonilerine, uzaktan uzağa, içli bir yakınlık duyar, boş olduğum saatlerde, sadece onları dinlemek zevkini tatmak için, gecenin ilk gölgeleri arasında, yol beklerdim. Onu böyle bir kafile içinde tanımıştım.

Bir gece, gizlendiğim taflanların arkasından kaynaşa kaynaşa geçerlerken kendi aralarında konuşuyorlardı:

— Perihan, ne oldu, senin Âşık Garibe? Kaç gündür görünmüyor?

Çığlıklı bir kahkaha borası koptu:

— O, o Perihan, yeni bir fındık mı kırılıyor?

— Maşallah küçük hanım, kaşla göz arasında gene bir flört mü başladı?

Birdenbire, çattıkları kızın hırçınlaşmış sesi gürültüyü bastırdı:

— A, rica ederim çocuklar, bu kadarı da fazla artık! Âşık Garibi de nereden çıkardınız?

— Demek iş o raddeye varmadı henüz?

— Ne işi canım? Arasıra buralarda gölge gibi dolaşan ahlâk hocası yüzlü, durgun bakışlı bir adam var ya?.. İşte o... Rastladıkça belli etmeden süzüp geçiyor, yalnız görürse durup uzun uzun arkamdan bakıyordu.

— Peki, arkandan baktığını nereden biliyorsun? Demek sen de...

— Eeee, Fehamet, fitneliğin lüzumu yok; sonra benim de ağzımı açtırırsın. Çekik gözlü bahriyelinin hikâyesi daha unutulmadı.

Çakıl taşlarına şüt çekerek yürüyen bir arkadaşları hırçın ve sabırsız:

— Şimdi bunları bırakalım da, dedi, ciddî görüşelim çocuklar. Belki adamın iyi niyeti vardır. Nasıl Peri, sahiden bir netice vereceğe benziyor mu bu iş?

Perihan, incizaba daha çok meyilli tereddüdlülere mahsus, fazla duraklıyan bir sesle; tane tane anlattı:

— Bilmiyorum. İsmini bile duymadım. Kim ve neci olduğundan haberim yok. Yalnız, «bir mevsimlik fütuhata» çıkan züppelere pek benzemiyor. Sulu olmaktan, müz'ic görünmekten çekinen bir hali var. Zaman zaman, artık kızlarda bile kalmıyan pısırıklığın ödek ürpertilerile insanın sinirine bile dokunuyor. Fakat...

Alt tarafını tamamlamadı, zaten ben de dinliyemedim, ve lüzum da yoktu.

Ertesi gün, garın merdivenlerini çıkarken ilk defa ona gülümsemek cesaretini gösterebildim. Yalnızdı. Dudakları kımıldamadı bile... Yalnız akşamın gölgelerile bir renk olan gözlerine şetaretli bir tebessüm yayıldığını farkedebildim. Akasyalı, alaca karanlık yollar tenhalaşınca yetiştim. Titremesine mâni olamadığım bir sesle ve vazıh, kat'î olmıya çok çalışarak:

— Pardon Hanımefendi, dedim, arzunuz veçhile pısırıklığın mühim bir kısmını bırakıyorum. Ben ressam Adnan. Gerçi buraya «bir mevsimlik» geldim, amma bazıları gibi «fütuhat» sezonu yapmağa değil... Yeni ufuklar, başka manzaralar ve mutlak ruh sükûnu arıyordum. Lâkin plânımı mahvettiniz. Aylardanberi duyduklarımla düşündüklerimi bu anî karşılaşmamızda anlatmayı ne benim ahlâk hocalığıma, ne de sizin ciddiliğinize yaraştıramam. Bir boş, lüzumsuz zamanınızda acaba beş on dakika beni dinliyemez misiniz?

Elile, dur, işareti yaptı. Yüzünde baskına uğramış bir iffetin hicab renksizliği uçuşuyordu. Akşamki mükâlemesine cevab verir gibi ansız müdahalem onu kızdırmış, bir iki kelimenin ifadesine sığan uzun ve derdli hikâyemse şaşalatmış, durgunlaştırmıştı.

Gülümsiyerek ilâve ettim:

— Hiç bir şey de olmasa, bir köylü yüz, tanışmamızdan tabiî ne olabilir?..

Umduğum gibi, hâlâ halecanla kanad çırpan, temiz, berrak bir ses, adeta nefes aldı:

— Olabilir belki, Adnan Bey amma, şimdi, nasıl söyliyeyim, sırası değil... Hemen eve gitmem lâzım.

Israr ettim. Aylardır hissini saklamakta ona hürmetin büyük zevkini bulan adama itimad edebileceğini söyledim. «Öğle zamanları asfalttaki ikinci köprü tarafı tenha oluyor?» dedim.

Gönül ürpertisi henüz yatışmamıştı. Genc erkeklerle görüşmemiş değildi. Hattâ ailelerinin karıştığı monden hayat içinde onlardan belki bir çok arkadaşları da vardı.

Fakat akşamın bu vaktinde, istasyon lâmbasının ışıkları, yapraklar arasından kumlara elenen bu asude yolda, bu on dokuzuncu asır an'aneli adamın aşk serenadı, ruhunun romantik zâflarını yakalamıştı. Açıkça titriyordu. Nihayet boynunu hafifçe büküp gözlerini yere indirerek:

— Peki, diye fısıldadı. Peki, öyle olsun... Geleyim yarın...

***

O saatler, sıcaktan bunalan tabiatin ter döktüğü zamanlardı. Pencereler örtülü, sokaklar bomboştu, herkes evine bir tutumluk serinliklerin halvetine çekilmişti...

Yerin ve göklerin ateşi, sıkıntımızı tevile çok yardım ediyordu. Perihanın, konuştuğu adama emin hali, benim de cesaretimi arttırmıştı. Tereddüd etmeden, kitabdan bir sahife okur gibi, hislerimi ve tasavvurlarımı anlattım:

— Sizde, dedim, hayal ettiğim yuvayı beraber kuracak arkadaşı bulduğuma inanıyorum. Şimdi cevab rica edecek değilim. Birbirimizi daha ziyade tetkik etmeğe vaktimiz olacak... Konuşmalarımızın devamına razı olmanız bile benim ümidlerime verilmiş bir taahhüd kıymeti alacak... Bakalım ve bekliyelim. Ne dersiniz?

Cevab vermedi, gülümsedi ve tombul gözkapakları ipek eteklerile, evet, der gibi, kırpışa kırpışa kapandı.

***

Bana arkadaşlarını tanıtmak istiyordu. Onunla yalnız olmayı tercih ettiğimi söyledim:

— Hayatınız pek neşeli geçiyor galiba, hep beraber, dedim, neler yapıyorsunuz?

— Hemen hemen hiç!.. Bazan geziyoruz, müzik yapıyoruz. Bazan komşuların erkek çocukları da katılıyor. tenis, voleybol oynuyoruz, yüzüyoruz...

— Aman ne kadar kısa, bomboş hiç bu?

Biraz acı, hüzünle gülmüş olacağım ki sordu:

— Neye, bir tuhaf oldunuz?

— Vallahi itiraf etmeliyim, dedim, bunlar güzel, hoş şeyler, fakat ben yapamıyorum, alışamıyorum, bilmem, biraz eski terbiyenin alışkanlığı mı? Yapamamak da beni kırıyor.

Ve birdenbire onunla aramızdaki seneler, büyük ayrılıklar, aykırılıklar gözümde büyüdü. Sözlerim boğazımda kırıldı, devam edemedim. Gittikçe muhakemem, içine kapanıyor, idrakim zehirleşiyordu. Hakikaten ben, erkek arkadaşlarile denize giren, balolara ve çaylara giden serbest genc kızlar devrinden biraz evvel yetişmiştim. Sevdiğimde bunları yadırgıyacak, beğenmiyecektim, yapılmasını istemiyecektim, yapılırsa tahammül edemiyecektim. Ve sonra... Niçin?..

Dostluğumuz ilerledikçe ümidlerimin istikbali ve mecali kalmıyordu. Farklar çoğalıyor, mizac tezadları meydana çıkıp sırıtıyor, sırtarıyordu. İkimiz de belli etmemeğe, örtmeğe, göstermemeğe çalışıyorduk; lâkin Perihan daha şedid, müthiş bir mücadele geçirmekte olduğunu saklıyamıyordu artık... Adeta, bizi kurtaracak bir mucize bekliyorduk; buraya geldiğime, iptilâma, ve bu bahar şarkısı gibi şen kızı da nafile duygulara sürükleyişime çoktan nadim olmuştum. Durgun ömrüm ve baba şefkatini andıran sevgimle onun ruhundaki şakrak hayat şevkini yavaş yavaş öldürüyordum.

Bir akşamüstü, bahçenin kenarında, onun üçüncü portresini yapıyordum. Aşağıki yoldan arkadaşları geçiyordu. Necdetin sesi duyuldu:

— Heello Peri! Biz denize gidiyoruz, efendin bırakırsa sen de gel!..

Perihan öfkeyle yan dönerek tahassüslerini maskelemek isterken, yüzüne vuran tahteşşuuru fiyasko verdi. Sinirleri eriten bu sıcakta, ansızın uzaklardan gelen dinc, dolgun erkek sesi, bu körpe ve acemi genc kız ruhunu, ısırılmış bir meyva gibi sulandırıvermişti. Vücudü isyan içindeydi. Burun kapakları açılıp kapanıyor, gözkapakları, sıcak bakışlarının çıplaklığını örtmiye çalışıyordu. Ağır ağır ve gülümsiyerek saçlarını okşadım:

— Haydi git Peri, dedim, eğlen çocuğum. Ben de şehre iniyorum. Yarın belki görüşürüz.

— Neye belki Adnan?

— Artık gelmemiye karar verdim Peri. Seni aldatmamak için çok çalıştım. Fakat sen de tasdik edersin ki olmıyacak bu... Hesablar yanlış çıktı. Daha çok senin için düşünüyorum. Ayrılmalıyız. Henüz hiç bir şey kırmamışken...

Gözlerinden hıncla fırlamış yaşlar, nemli kıvılcımlar gibi ateşleniyordu. Yerinden fırlamak, itiraz etmek istedi. Lâkin kımıldanamadı, uzanmağa hazırlanan elleri düştü. Sahilden, dinc bir erkek sesinin tekrarladığı tango hiç durmuyordu:

Seni bekliyeceğim, senin dönüşünü,
Bütün kalbimle

— Ben de ne kadar istiyordum, diye fısıldadı, bilseniz size ne kadar itimadım vardı.

O değil, bu temiz çiçeğin içindeki ateş konuşuyordu. Saçlarını okşıya okşıya, onu kumsalda şarkı söyliyen sese gönderdim.

Havada taze bir ahenk, tarlalarda kızgın lâleler vardı.

Feridun OSMAN

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Suriye, Filistin ve Maverayi Erdünün ittihadına doğru

Fransız radyosunun Suriye, Filistin ve Maverayi Erdünü birleştirmek için başlamış olan müzakerelerin ilerlemekte olduğuna dair verdiği malûmat, İngilterenin şimdiki büyük harb başlamadan önce tasarlamış olduğu bir plânı yeniden ileri sürdüğünü göstermektedir.

Filhakika, şimdiki harbın başlamasından önce Filistinde Arablarla Siyonistler arasındaki mücadelenin en had şekli alması üzerine Arabları hoşnud ederek mücadelenin önünü almak isteyen İngiliz siyasileri, Filistini büyüterek Siyonist muhaceretinin ölçüsünü küçük göstermek yolunu tutmuşlar, Filistini büyütmek için de Suriye ve Maverayi Erdünü ona katmayı ve nispeten büyükçe bir Arab devleti vücude getirerek Filistindeki Yahudi yurdunu kurtarmayı düşünmüşlerdi. O zaman, Londranın en belli başlı gazeteleri bu plân lehinde neşriyat yapmışlar, bilhassa Fransanın Suriye istiklâlini tanımak yolundaki temayüllerinden hatta bu istiklâli tanıyan bir muahedeyi kabul etmesinden istifade ederek bu plânın tatbikına doğru gidilmesini hararetle tavsiye etmişlerdi.

Bu plâna göre Suriye, Filistin ve Maverayi Erdün tek bir hükûmet oluyor, ve bu hükûmet, Filistine muhaceret ederek orada yerleşen Yahudilerin vatandaşlık hakkını kabul ediyor, daha sonra vuku bulacak muhacerete bir hudud çiziyordu.

Bir taraftan Fransanın Suriye istiklâlini tanıyan muahedeyi tasdik etmiyerek Suriyeyi tezebzüb içinde yaşatması, diğer taraftan da şimdiki büyük harbin kopması dolayısile bu plân unutulmuş ve bu meselelerin halli harb sonuna bırakılmıştı.

Fakat İngilterenin Suriye yolile gelecek bir takım tehlikeli hülûl hareketlerinden endişe ederek ahiren Suriyeyi işgal etmesi ve bu işgali tamamlaması üzerine eski plânın tekrar ortaya çıktığı ve ayni esas dairesinde bir takım müzakereler yapıldığı anlaşılıyor.

Hakikatte Suriye, Filistin ve Maverayi Erdünün birleşmesine ve bir hükûmet teşkil etmesine itiraz edecek hiç bir Arab yoktur. Çünkü bu üç Arab ülkesi coğrafî bir vahdet teşkil etmekte ve bunların üçünden mütecanis bir bütün vücude gelmesine mâni bulunmamaktadır.

Esas itibarile bu kadar basit olan bu meselenin kolaylıkla halline mâni olacak bilhassa iki düğüm vardır. Bunların birincisi: Yahudi meselesi; ikincisi: Lübnan meselesi.

Yahudi meselesi İngilizlerin geçen Büyük Harbde icad ettikleri bir meseledir. İngilizler, bir taraftan Arablarla meskûn Osmanlı vilâyetlerine istiklâl vadettikleri halde bir taraftan da bir Arab ülkesi olan Filistinde Yahudilere millî bir yurd vadetmişler ve 1917 de neşrolunan Balfur beyannamesile bu yurdun tesisini ilân etmişlerdi. Bu hareket, İngilizlerle Arabların arasını bozan ve bozmakta devam eden, hattâ iki taraf arasında kanlı mücadelelere sebebiyet veren bir hata idi. Fakat Yahudiler, dünyanın dört tarafından gelerek Filistinde yerleşiyor, bilhassa bunların sahil mıntakasında yerleştikleri göze çarpıyor, bu da Arabları büsbütün şüphelendiriyordu. Çünkü maksadın Arabları sahilden içeriye doğru sürerek siyasî mahkûmiyetle birlikte iktısadî esarete uğratmak olduğu göze çarpıyordu. Filistini Arablar ile Yahudiler arasında taksim etmeyi istihdaf eden bir İngiliz projesinde sahil mıntakasının Yahudilere tahsisi de Arabların şüphesini büsbütün kuvvetlendirmiş ve iki taraf arasındaki mücadeleyi hızlandırmıştı. Nihayet iki taraf anlaşmak için uğraşmışlarsa da bir neticeye varamamışlardı ve bu defaki umumî harbin başlaması üzerine bu mesele de istikbale bırakılmıştı.

Lübnan meselesi de bir bakımdan Yahudi meselesine benzer. Çünkü Fransızlar da Lübnanı Suriyeden ayırmakla sahil mıntakasına hâkim olmak, ve buradaki hıristiyan unsurlara gövenerek Suriyenin mukadderatını daima ellerinde tutmak istemişlerdir.

Müzakere edilmekte olduğu bildirilen yeni anlaşmada bu meselelerin nasıl hallolunduğunu, yahud nasıl hallolunacağını henüz bilmiyoruz. Fakat Mister Çörçil evvelki gün Avam Kamarasında Yahudi yurdu hakkında sorulan bir suale cevaben İngilterenin bu bahse aid siyasetinin henüz değişmediğini söylemekle bu meseleye yeni bir şekil verilmediğini anlatmıştır. Halbuki bu Yahudi yurdu meselesi ile Lübnan meselesi hallolunmadıkça Suriye, Filistin ve Erdünün birleştirilmesinden dolayı Arablar hoşnud edilemez. Lübnanlılar kısmen Müslüman, kısmen hıristiyan Arablardan müteşekkil oldukları için onların bu camiada yer almak lehinde davranmaları beklenir ve o zaman bu mesele kolaylıkla hallolunur. Fakat asıl mesele Yahudi meselesidir. Ve bu meselenin hal çaresi, Yahudi muhaceretinin durdurulmasını kabul etmektir. İngilterenin bunu kabul edip etmiyeceği henüz belli değildir ve onun için alâkadarlar arasında yapıldığı anlatılan müzakerenin neticesini beklemek icab ediyor.

Ömer Rıza DOĞRUL

Bir muallimimiz vefat etti

İstanbul Öğretmenleri yardım cemiyeti reisliğinden:

Cemiyetimiz azasından Çatalca Sazlıbosna köy okulu öğretmeni Muharrem Mutluyu aramızdan maalesef ebediyen kaybettik. Kederli ailesine ve sayın arkadaşlara taziyetlerimizi sunarız.

Muğlada yeni zelzeleler

Muğla 31 (a.a.) — Dün şehrimizde üç yer sarsıntısı olmuştur. Bunlardan saat 9 da iki defa duyulanı çok şiddetli idi. Hiçbir zarar yoktur.

Şiddetli sıcaklar

Muğla 31 (a.a.) — Üç gündenberi şiddetli sıcaklar hüküm sürmektedir. Hararet gölgede 34 tür.

Sovyet harb tebliği

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

tomir istikametlerinde muannidane bir surette dövüşmeğe devam etmektedir. Cephenin diğer istikamet ve bölgelerinde harekât vuku bulmamıştır. Sovyet tayyareleri düşmanın tank cüzütamları, piyade kuvvetleri ve yerde duran tayyarelerine hücum etmişlerdir.

Ploesti, Sinlinayi bombardıman ederek yangınlar çıkarmışlardır. 9 Alman tayyaresi düşürülmüştür. 5 Sovyet tayyaresi zayi olmuştur. Smolensk istikametinde harekâtta bulunan Alman kuvvetleri insanca ve malzemece çok büyük zayiat vermektedirler.

Bir kaç gün evvel Kızılordu kıt'aları düşmanın Büyük Almanya ismini taşıyan motörlü piyade alayını tamamen ezmişlerdir. Kızılorduya karşı yapılan mücadele esnasında Alman hücum kıtalarına mensub bir alay ölü ve yaralı olarak 2000 den fazla asker ve subay kaybetmiştir. Yüzlerce esir alınmış ve 30 hafif mitralyöz, 12 mitralyöz, muhtelif çapta 11 top ve 14 tank dafi topu iğtinam edilmiştir.

Gündüz tebliği

Moskova 31 (a.a.)—Öğle vakti neşredilmiş olan Sovyet tebliği:

Çarşamba gecesi kıtaatımız, Porkhov, Novorzhov, Smolensk ve Ztomir istikametlerinde düşmana karşı mücadelelerine devam etmişlerdir. Diğer istikametlerde ve mıntakalarda mühim mücadeleler olmamıştır.

Kara kuvvetlerile mesai birliği yapan tayyarelerimiz, düşmanın makineli kuvvetlerine ve bataryalarına darbeler indirmişlerdir.

30 temmuz günü düşman tayyareleri, üç defa Leningrada akın yapmak teşebbüsünde bulunmuşlarsa da tayyare dafi bataryalarımız ve avcı tayyarelerimiz tarafından püskürtülmüşlerdir.

Moskovaya hava akını

Moskova 31 (a.a.) — Tass ajansının bildirdiğine göre dün akşam çok miktarda Alman tayyaresi Moskovaya bir hücum teşebbüsünde bulunmuş ise de düşman tayyarelerinden hiç birisi Moskovaya kadar gelmeğe muvaffak olamamıştır. Bir Alman tayyaresi düşürülmüştür. Rus hava kuvvetleri zayiat kaydetmemişlerdir.

Baltıkta Alman gemi kafilesine hücum

Moskova 31 (a.a.) — Tass ajansına göre Baltıkta muhrib himayesi altında seyrüsefer eden bir düşman gemi kafilesi 4 Sovyet muhribi tarafından bozguna uğratılmıştır. Tank ve piyade askerlerile yüklü büyük bir mavna batırılmıştır. Musademe esnasında bir Sovyet gemisi hasara uğramışsa da üssüne avdet edebilmiştir.

Stalin, Hopkins'le 2 saat görüştü

Moskova 31 (a.a.)—Ofi: Dün Amerikanın Moskova sefiri Stunhardt ile Harb levazımı eksperi General Monorny ve tayyare mülâzimi Alison da hazır bulunduğu halde Hopkins'le Stalin arasında iki saat süren bir mülâkat yapılmıştır.

Öğrenildiğine göre Hopkins bu mülâkatta Staline, Reisicumhur Ruzveltin bir mesajını tevdi etmiştir.

Almanlar harbi endişe ile takib ediyorlarmış

Zürih 31 (a.a.) — Dienst Ous Deutschland gazetesinin Berlin muhabiri yazıyor.

«Alman halkı, harb muhabirleri ve filmler vasıtasile Rus seferinin ciddiyetinden haberdar edilmiştir.

Halk, zaferin muhakkak olduğuna dair kanaatini terketmiştir. Şimdi çevirme harekâtının neticesi hakkında vadedilen haberleri «büyük bir merak ve hatta endişe ile» beklemektedir.

Dienst Ous Deutschland gazetesi, Rus mukavemetini yeni bir şekilde izah ederek ezcümle şöyle demektedir:

«Rus ordusu, modern bir harb için fevkalâde iyi hazırlanmış bulunmakta ve makine harbi tecrübesinden istifade ederek Alman stratejisini akamete uğratmağa çalışmaktadır. Avrupa stratejisi kaidelerine göre çevrilip yenilmiş oldukları zaman bile Ruslar mukavemete devam etmektedirler.»

İngiliz tayyareleri

(Baştarafı 1 inci sahifede)

büyük hasar ika edilmiştir.

Kirkenese yapılan hücum esnasında harbden evvel mekteb gemisi olarak kullanılıp büyük bir sür'at kabiliyetine malik ve 87 milimetrelik altı hava defi topile mücehhez bulunan 1,460 tonluk Brelst harb gemisine iki tam isabet kaydedilmiştir.

Düşmanın şiddetli mukavemeti yüzünden bu hücumun neticeleri tesbit edilememiştir. En az 4 düşman iaşe gemisine tam isabetler kaydedilmiştir. Harekât esnasında Messerchmitt 109 tipinde üç Alman av tayyaresi ve Yunkers 87 tipinde diğer bir tayyare düşürülmüştür. 16 İngiliz tayyaresi zayi olmuştur.

Alman tebliği

Berlin 31 (aa.) — Alman hava tebliği:

Alman denizaltıları Atlantikte 24 bin tonluk 5 ticaret gemisi batırmışlardır. Dün gece İngilterede tayyare meydanlarına da hava taarruzları yapılmıştır. Takriben 40 İngiliz tayyaresi Şimal Buz denizinde seyrüsefer eden bir tayyare gemisinden hareket ederek Firkers limanına hücum etmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da bu teşebbüs akim kalmıştır. Bu hücum esnasında düşman 23 tayyare kaybetmiştir.

Dün gece İngiliz tayyareleri garb Almanyasındaki bazı yerlere infilâk ve yangın bombaları atmışlardır.

Alman harb tebliği

(Baştarafı 1 inci sahifede)

Dün gece Alman savaş tayyareleri Moskovadaki askerî hedefleri ve Orel demiryolu münakalât merkezini müessir bir surette bombardıman etmişlerdir.

2 Sovyet fırkası imha edildi

Berlin 31 (Radyo) — Alman başkumandanlığının tebliği:

Peipus gölünün ihata kısmında iki Sovyet fırkası ihata ve tamamile imha edilmiştir.

10 bin esir alındı

Berlin 31 (Radyo) — Alman başkumandanlığının tebliği:

Dinyester civarında bulunan bir şehrin işgali sırasında Alman kıtaatı 10,000 Sovyet askerini esir almışlar ve mühim miktarda malzeme iğtinam etmişlerdir.

Smolensk Almanlar tarafından nasıl zaptedildi?

Stokholm 31 (a.a.) — Ofi: Sovyet cephesinden bildirildiğine göre, muhariblerin anlatmakta oldukları şeyler, vaktile Smolensk'in Almanlar tarafından zaptı hikâyesinin neden ibaret olduğu hakkında bir fikir vermektedir. Saat 10 da şehir, mütearrızların elinde idi. Üç saat sokak muharebeleri sona ermemişti. Şehrin şimalinde Sovyet kıt'aları, köprüleri berhava etmiş oldukları Dinyeper nehri kenarlarında tahassun etmişlerdi.

Alman tayyare dafi bataryaları, saat 12 ye doğru şimalden şehre girmişlerdir. Alman bataryaları, Rusların ağır toplarının endahtları arasında şehrin harab olmuş, tanklarla ölmüş beygirlerle dolu olan ve iki tarafında tabancalarının ve mitralyözlerinin son kurşunlarını atan Rus askerleri bulunan caddelerden geçmişlerdir. Pazar yerinde bataryalar, ikiye ayrılmışlar ve Rus mevzilerini bombardıman etmek üzere vaziyet almışlardır. Bu esnada piyadeler, Dinyeper üzerindeki köprüleri tamir etmeğe uğraşıyorlardı. Alman piyadeleri, lâstikten sandallara atlayarak gece hulûl ettiği sıralarda düşmanın mukavemetini kırmağa muvaffak olmuşlardır. Dinyeper köprüleri, tamir edilmiş ve Alman fırkaları şehre girmişlerdir.

Ankara radyosu

Ankara 31 (Ankara radyo gazetesi) — Londradan gelen haberlere göre, Almanların Rusyada tatbik etmek istedikleri yıldırım harbi yerini siper harbine terketmiş bulunmaktadır.

Bugünkü Alman resmî tebliği Ukraynada mağlûb düşmanın takibine devam edildiğini, Smolensk mıntakasında ise ihata çemberinin gittikçe daraltılmakta olduğunu, Estonya cephesinde de düşmanın şimale atıldığını bildiriyor.

Resmî tebliğ haricinde olmak üzere Alman radyosu da harb vaziyeti hakkında şu malûmatı vermiştir:

«Smolensk mıntakasında yedi tümenden artakalan Sovyet kuvvetleri tamamen imha edilmiştir. Düşmandan bir çok esir ve mühim miktarda ganaim elde edilmiştir. 230 Sovyet tankı tahrib edilmiştir. Sovyetlerin telefatı havsalanın almıyacağı kadar fazladır.»

Sovyet tebliği ise muharebenin ayni şiddetle devam etmekte olduğunu, Smolensk istikametinde harekete geçen Alman kuvvetlerinin insan ve malzemece çok büyük zayiat verdiklerini bildirmektedir. Tebliğ avrıca Alman hücum kıt'alarına mensub bir alayın bir günde 2000 den fazla asker ve subay zayi ettiğini ve Almanlardan mühim miktarda ganaim alındığını ilâve etmektedir.

Diğer taraftan, Sovyet istihbarat bürosu şefi de gazetecilere beyanatta bulunarak Almanların 160 kilometre geri atıldıklarını söylemiştir.

Bu ricat hareketinin nerede vukubulduğu tasrih edilmediği cihetle hâdisenin ehemmiyeti hakkında mütaleada bulunmak kabil değildir. Bu çekilmeler kat'î muharebelerin cereyan ettiği mıntakalarda vuku buluyorsa Almanlar için bir muvaffakiyetsizliktir. Mevzuu bahis çekilmelerin daha ziyade tali cephelerde olması muhtemeldir. Zira kat'î muharebelerin cereyan ettiği mıntakalarda olmuş olsa idi Ruslar meydan muharebesini kazanmış olduklarını çoktan ilân ederlerdi.

Bununla beraber, Sovyetlerin büyük mikyasta bir mukabil taarruzda bulunmaları gayri varid görülemez. Fazla kuvvete malik olan Sovyetler bunu daima yapabilirler. Ancak bu gibi bir mukabil taarruza geçtiklerine dair henüz ortada bir emare mevcud değildir.

Bugünkü vaziyete nazaran, Sovyet erkânıharbiyesi, Smolensk cephesinde kendilerine gayri müsaid olan durumu tamir için bu mıntakaya fazla kuvvet göndermek suretile Alman ileri hareketini durdurmak gayesini takib etmektedir.»

Büyük müsamere

Hilâl Gençlik Kulübü menfaatine

San'atkâr Müzeyyen Senar ve arkadaşlarının konseri

Saz, caz, dans ve sürprizler. Suadiye Plâj gazinosunda 2 ağustos 941 cumartesi günü akşamı saat 22 den itibaren

Heybeliada Kızılayının balo ve müsameresi

Kızılay Cemiyeti Heybeliada şubesi, 2 ağustos cumartesi gecesi Heybeli plâj gazinosunda çok mukellef bir balo ve müsamere tertib etmiştir.

Akdenizdeki Alman tayyareleri geri alınmış

(Baştarafı 1 inci sahifede)

Hudud mıntakasında zırhlı devriyelerimizden biri bir düşman tayyare meydanında bulunan çok büyük bir tayyare benzin ve yağ stokunu tahrib etmiştir.

İtalyan tebliği

Roma 31 (a.a.) — İtalyan orduları umumî karargâhının 422 numaralı tebliği:

Şimalî Afrikada Tobruk cephesinde müsellâh tanklarla takviye edilmiş olan düşman müfrezeleri, firara icbar edilmiştir.

Şarkî Afrikada Gondar mıntakasında siyah gömlekliler müfrezelerile müstemleke kıtaatı, cür'etkârane bir huruc hareketi yaparak düşmanın mevzilerine girmişlerdir. Düşman, mukavemet etmek istemişse de firara icbar edilmiş ve gerek insan gerek malzeme itibarile büyük zayiata uğramıştır. Bu son günlerde Gondarın mahalleleri bir takım hava akınlarına maruz kalmıştır. Telefat yoktur. İngiliz tayyareleri, dün öğleden sonra Gagliari'ye hücum etmişlerdir. Tayyare dafi bataryalarımız, avcı tayyarelerinin yardımile sür'atle düşmanın teşebbüsünü akim bırakmışlardır. Yalnız bir askerimiz telef olmuştur.

Norveçte tehcir

(Baştarafı 1 inci sahifede)

da ne gibi müşkül şerait içinde çalışmağa mecbur kalmış olduğunu izah etmektedir.

Bergen valisi diyor ki: «Hardanger fiyordunun şehri olan Ulrikten 2000 kişi çıkarılmıştır. Bundan başka La Ksevaag mıntakasında Gravdal komunu da tahliye edilmiştir. Diğer tahliyelere intizar edilmektedir. Tahliyelerin esbabı henüz malûm değildir.»

Vali ilâve ediyor:

«Ecdadlarının topraklarından koparılıp alınan Norveçlilerin aksülâmellerini size tasvir etmek ihtiyacını hissetmiyorum.»

Norveç Telgraf ajansı, bu münasebetle şöyle diyor:

«Bu vahşicesine tehcirler, işgalleri altında bulunan geniş topraklarda tayyare meydanları vesair askerî müesseseler vücude getirmek istiyen Almanların takib etmekte oldukları siyasetin neticeleridir.»

İngiltere ve müttefikleri bir umumî içtima yapacaklar

Londra 31 (a.a.) — Avam Kamarasında kendisine bir sual sorulan Eden, verdiği cevabda, müttefik devletler hükûmetlerinin yakında umumî bir içtima akdedeceklerini ve bu içtimada harb sonrası meselelerinin müzakeresine başlanabileceğini ümid ettiğini söylemiştir.

General de Gaulle, Suriyelilere istiklâl vadediyor

Şam 31 (a.a.) — Ofi: General de Gaulle, bir nutuk söyleyerek müttefiklerin Suriyedeki siyasetlerini tarif etmiştir. General, İngiltere hükûmetinin Suriyede siyasî emelleri olmadığı şeklindeki beyanatını hatırlatmıştır.

General, Suriyenin hükümranlık ve istiklâl şartlarını tespit ve samimî bir ittifakın ahkâmını tayin etmek zamanının hulûl etmiş olduğunu söylemiştir.

Rumanyanın Uzakşark elçisi!

Nankin 31 (a.a.) — Ofi: Rumanyanın Nankin hükûmeti nezdindeki ilk elçisi General Georges Bagulerno, itimadnamesini Reisicumhur Ouang-Tching - Ouei'e takdim etmiştir. General, ayni zamanda Japon ve Mançuko hükûmetleri nezdinde de memleketini temsil etmektedir.

Mevlidi Nebevî

Beykoz iskele camii şerifi müezzini Hafız Nuri Temizözün geçenlerde vefat eden sevgili babamız sabık Topkapı sarayı Helvahane imamı Hafız Hüseyin Hüsnü Temizözün ruhuna ithaf edilmek üzere önümüzdeki pazar günü öğle namazını müteakıb Beşiktaşta Sinan Paşayiatik camii şerifinde öğle namazını müteakıb mevlidi nebevî kıraat ettirileceğinden akrabayı taallûkatının ve bilcümle ihvanı dinin teşrifleri rica olunur.

Oğlu Hafız Nuri Temizöz, kızları Behiye, Afife Temizöz

Ölüm

Rumanya Seyrisefain idaresi İstanbul şubesi memurlarından merhum Dr. Şakir Paşa oğlu Selim Şakir uğradığı üremi hastalığından, Etfal hastanesinde yapılan müessir tedaviye rağmen kurtulamıyarak vefat etmiş ve 26/7/1941 cumartesi günü Feriköy kabristanına nakledilerek tedfini yapılmıştır. Cenabı Haktan mağfiret diler, kederli ailesine beyanı taziyet ederiz.

***

Emlâk Bankası memurlarından Münir Hotinin pederi sabık Berlin sefareti müsteşarı Enver Hotinin biraderi ve Nafıa Vekâleti müşaviri Fuad Pakterin kayınpederi sabık Hemedan şehpenderi Said Hotin vefat etmiştir. Cenazesi Erenköyünde istasyon civarındaki Galib Paşa köşkünden kaldırılarak bugün ikindi namazını müteakıb Erenköy istasyon camiinden kaldırılıp Karacaahmedde aile kabristanına defnedilecektir.

***

Kâğıdcı Bay Leon Dundess Roman

vefat etmiş olduğundan cenaze merasiminin 1 ağustos cuma günü saat 3 te Beyoğlu Balıkpazarı Ermeni kilisesinde icra olunacağı teessürle ilân olunur.

Japonlar, Şanghayda bulunan bir Amerikan gambotunu bombaladılar

Nevyork 31 (a.a.) — Amerikan ajansları, Şanghayda bulunmakta olan Tutuila adındaki Amerikan gambotunun dün Japonlar tarafından yapılan hava akını esnasında cüz'i hasara uğramış olduğunu haber vermektedirler. Geminin bir kaç metre ilerisine bir bomba düşmüştür.

Ayni haberlere göre, Şanghaydaki Amerikan sefareti binası da hasara uğramıştır.

Amerika, Japonyayı protesto etti

Vaşington 31 (a.a.) — Bahriye Nezareti, Tutuila adındaki Amerikan topçekerinin Çunking limanına Japonların yaptığı bir hava akını esnasında Japon bombalarile hasara uğramış olduğunu bildirmiştir.

Amerikan gemisinde insanca zayiat olmamıştır. Japon tayyareleri topçekerin üzerine müteaddid bombalar atmışlarsa da geminin yalnız arka güvertesi hafifçe hasara uğramıştır. Bombalar Tutuilanın motörlü bir sandalını tahrib ettiği gibi güverte üzerindeki bazı aletleri de tahrib etmiştir.

Tutuila gemisi Yangçe nehrinin emniyet mıntakası diye ayrılan sahasında demirlemiş bulunmakla beraber bombaların kaza eseri olarak isabet ettiği zannedilmektedir. Bununla beraber Amerika hükûmeti, Japon hükûmetine şiddetli bir protesto notası tevdi etmiştir.

Tokyonun ilk tebliği

(Baştarafı 1 inci sahifede)

laşmasının ahkâmı mucibince Hindiçini kuvvetlerile işbirliği yapan yeni Japon teşekkülleri 29 temmuzdan itibaren Saygona ve civarına çıkarılmaya başlamışlardır. Bu mıntakadaki Japon kuvvetlerine General Chogida İda kumanda etmektedir.»

Japon başkumandanı Saygonda

Tokyo 31 (a.a.) — Domei ajansının haber verdiğine göre cenubî Hindiçinideki Japon kuvvetleri başkumandanı General Ida dün sabah Saygona muvasalat etmiştir. Hindiçinideki Fransız ordusu genelkurmay subaylarından Albay Aleksandr Hindiçinideki Fransız kuvvetlerinin başkumandanı namına General Idayı ziyaret etmiştir.

Taylanda Japon tazyikı yapılmamış

Bangkok 31 (a.a.) — Tayland (Siyam) üzerinde Japon tazyikı şayiaları üzerine Bangkokta neşredilen bir tebliğ Taylandın haricî siyasetini teyid etmiş ve Taylandın herhangi bir devlet tarafından askerî veya iktısadî bir tazyika maruz olmadığını ve herhangi bir memleket tarafından yapılacak herhangi bir askerî tecavüz ihtimalinden endişe etmediğini bildirmiştir.

Hindiçinide Japonlarla arbedeler olmuş

Vişi 31 (a.a.) — Ofi: Hindiçinide ihrac hareketleri yapan Japon kıtaatile bazı yerli unsurlar arasında bir takım hâdiseler çıkmış olduğuna dair burada bir gûna malûmat yoktur.

Japon hükûmeti, siyasî muvaffakiyetleri istismar etmek istiyor

Tokyo 31 (a.a.) — Dün öğleden sonra Devlet İktısadiyatı Encümeninin akdetmiş olduğu celsede beyanatta bulunan Prens Konoye, cihan vaziyetindeki emniyetsizlik dolayısile hükûmetin iktisadî siyasette tarihî bir yenilik yapmağa azmetmiş olduğunu söylemiştir.

İyi malûmat almakta olan mahafil, Prens Konoye'nin haricî muvaffakiyetleri istismar etmek suretile dahilde enerjik bir siyaset takib etmek, iktısadî ve malî bütün millî vesait ve menabii umumî surette seferber etmek maksadile hususî menfaatlerden devlet lehine fedakârlıklar talebinde bulunmak niyetinde olduğunu beyan etmektedir. derpiş edilmiş olan tedbirlerin 938 deki ilk Konoye kabinesinin eseri olan ve hükûmete istisnaî ahval devirlerinde fevkalâde hukuk bahşeden kanun mucibince ittihaz olunacağı söylenmektedir

Çunking 25 inci defa bombalandı

Tokyo 31 (a.a.) — Merkezî Çinde kâin Japon deniz üssünden Domei ajansına bildirildiğine göre, dün Çunking bu sene 25 inci defa olarak Japon donanmasına mensub tayyarelerin şiddetli bir hücumuna uğramıştır.

Şehrin garb banliyösünde Foutung-Vang mıntakasındaki askerî hedeflere bombalar isabet etmiştir. Fabrikaların ve kısmen maharetle gizlenmiş bulunan diğer askerî hedeflerin bombardımanı 7 saat sürmüştür. Bu hedefler, çok şiddetle müdafaa edilmiştir. Ayrıca bir benzin deposile bir barut deposu da berhava edilmiştir.

İngilizler, Almanlara elbise ve et vesikaları atıyorlarmış!

Zürih 31 (a.a.) — Hamburger Tremdenblatt gazetesine göre, İngiliz tayyareleri Almanya üzerinde elbise vesikaları da atmışlardır. Bu vesikalar, pek güzel taklid edilmiştir. Bu gazetenin yazdığına göre, bu sahte vesikaları kullananlar ağır hapis cezasına ve hattâ ölüm cezasına çarpılacaklardır.

Zürih 31 (a.a.) — Die Tat gazetesinin Berlin muhabirinin bildirdiğine göre İngiliz tayyareleri, Munster şehri üzerinde dün sabah erkenden uçarak et vesikaları atmışlardır.

Leh - Rus anlaşması

(Başmakaleden devam)

Bizce şimdi Sovyetlerle Lehistan arasında yapılan anlaşmada halkı tamamen veya çok büyük ekseriyetle Rus olan toprakların Rusyaya aid kalacağı neticesine varılabilmiş olsaydı belki daha ciddî bir iş yapıldığına hükmolunabilirdi. Minsk havalisinde hemen hemen tamamen beyaz Ruslarla meskûn topraklar için hiç ihtirazî bir kayıd bile konulmamış olmasına şaşılmamak elde değildir.

Gerçi bütün bu topraklar şimdi Alman işgali altında bulunduğu için Sovyetlerin fedakârlığı gibi Lehlilerin kazancı da amelî olmaktan ziyade nazarîdir. İki taraftan hiç birinin elinde bulunmıyan topraklar üzerinde münakaşa etmektense bol keseden cömerd davranmayı her iki taraf da günün vaziyetine daha muvafık bulmuş olacaklar.

Lehistan - Sovyetler anlaşması İngiltere - Sovyetler ittifakının hem şekil, hem ruh itibarile zarurî bir mabaadi mahiyetini haizdir. Maziye, hale ve istikbale aid bir sürü tezad içinde bu türlü anlaşmalar çıkarabilmek ciddden bir hüner olup onun istinad ettiği bellibaşlı sebeb de müşterek düşmana karşı birleşmekten ibarettir. İngiltere Rusya ile yaptığı işin bir ittifak olduğunu resmen ve alenen beyan etmiş olmakla beraber yalnız Hitler Almanyasına karşı mücadelede beraber hareketi tasrih eden bu işin hakikî ve devamlı bir ittifak sayılabileceğinde dünya efkârı haklı olarak çok mütereddiddir.

Eğer Rusya bütün 1939 yazında müzakereleri Moskovada cereyan eden ittifakları kabul edebilip İngiltere ve Fransa ile anlaşmış olsaydı, ihtimal ki bu harb çıkmamış bulunacaktı. Sovyetler Cumhuriyeti o zaman Fransa ve İngiltere ile anlaşacak yerde Almanya ile meşhur ademi tecavüz paktını imzalayarak bilâkis harbi mümkün kılmış ve bilâhare ondan istifade ederek birtakım ilhaklar yapmıştı.

Kamarad Stalin Alman - Rus harbinin zuhuru üzerine bu vaziyeti izah etmek için:

— O paktla bir buçuk yıl kazanarak kendimizi müdafaa bakımından daha fazla hazırlanmağa zaman ve imkân bulduk.

Demiştir. Bu ifade Rus bakımından o paktın dahi gayriciddî telâkki edildiğini gösterir.

Eğer Rus - Fin harbinde Mareşal Manerhaym muvafakat etseydi İngilizlerle Fransızlar Rusyaya karşı oraya seferî bir heyet gönderecekler ve belki bu yüzden daha o vakit Sovyetlerle harb haline geçmiş bulunacaklardı. Şimdi İngiltere ile Finlandiyanın siyasî münasebetleri kesilmiştir. Bu hâdiselere bakarak insan o zamanla bu zamanı şimdi hayretle düşünüyor.

İşte şimdiki anlaşmalar bütün bu geçmiş tezadların enkazı üzerine bina ediliyor ve tek hedefi müşterek düşmana karşı birleşmekten ibaret bulunuyor. Anlaşmaların zayıf tarafı bu tek hedefe varmağa muvaffakiyet takdirinde Avrupaya ve dünyaya tatbik olunacak yeni siyaset üzerinde umumî bir görüş ve anlayış birliğinin yokluğundadır. Taraflarca bu çetin mevzua temas halen yalnız faydasız değil, belki zararlı bile sayılmış olacak...

YUNUS NADİ

ASKERLİK İŞLERİ

Şubeye davet

Fatih Askerlik Şubesinden:

Yd. Tbb. Yzb. Osman Fevzinin (337-33) çok acele şubeye müracaatı ilân olunur.

***

Eminönü Yerli Askerlik Şubesinden:

Yd. P. Yzb. Mehmed oğlu Rüştü 312 (333 - 228) Fatih Hasanbey mahallesi Haydarbey sokak No. 2

Yd. jandarma Yzb. Cemal oğlu Salâhaddin 308 İstanbul 2147. Beşiktaş Ihlamur caddesi No. 120.

Acele şubeye müracaatleri ilân olunur.

Hadiseler Arasında FELEK

Adlarımız

İki gün evvel, İstanbulda çıkan bir mecmuaya anket hazırladığını söyleyen güleryüzlü, babayani tavırlı ve gözlüklü bir genc odama geldi. Niyeti, yeni doğan çocuklarımıza konan türkçe isimler hakkında fikrimi sormak, birkaç da böyle türkçe isim vermemi istemekmiş.

Ötedenberi tanıdık, dost ve yakınlarım yeni doğan çocuklarına, -eski doğan çocuk da olmaz ya- türkçe veya türkçeleşmiş isimler bulmam için bana müracaat ederler, ben de bu müracaatleri büyük bir zevkle karşılayarak güzel sandığım bazı isimler verirdim. Bu arada da -Allah kimin varsa bağışlasın- bir kız yeğenim oldu, ona da «Okşan» adını koydum. Bu isim şimdiye kadar işitilmemiş bir ad olduğu için duyanlar hemen almaya da başladılardı. Lâkin efendim, bizim kızımız adının tamamen zıddına olarak, okşanmaya değil de kendisine el sürünmesine bile müsaade etmiyor. Böylece şimdi adı ile mizacı arasında tam bir tezad hasıl oldu. Onun için anketçi gence, kız için Okşan, Sevil, Gülümser, Süs, Bezen, Özen, Sevgi gibi; erkek için de Yiğit, Cömerd gibi isimler verirken bunların kim bilir ne gibi tezadlara sebeb olacağını için için düşündüm.

Eğer bu korku olmasa da insan çocuğuna koyduğu isimle ona huy da verebilse ne kadar rahat olurdu.

Türkçe isimler bahsinde kızlar, erkeklerden daha kolay ad bulabilmektedir. Çünkü onlara verilecek isimlere birtakım nüvaziş ve muhabbet manaları verilebiliyor. Lâkin erkek isimlerine bu eda verilemediği için iş güçleşiyor. Maamafih, eskidenberi kullanılan Yaşar ismine bakarak, Coşar, Aşar, Başar (emri hazır), Taşar, Boşar (karısına tehdid olur), Koşar, Şaşar gibi isimler ve meselâ Etyemeze bakarak: Hakyemez, Balyemez, Fakabasmaz, Kulakasmaz, Kösdinlemiş, Aklıerik, Çöpatlamaz gibi adlar alınabilir.

Lâkin bütün bunların sahibleri isimlerine uymadı mı insan gülünc olur.

Efendim, eskiden de türkçe isimler vardı. Tosun, Aslan, Hüdaverdi, Satılmış (ne garib isim), Dursun, Durmuş, Demir gibi erkek isimleri, Pamuk, Pembe, Gül, Sümbül, Menekşe, İnci kadın isimleri vardı. (Düşünsek daha da bulabiliriz.) Aralarında bugünkü telâkkiye göre manaları pek uygun görülmiyenleri de bulunan bu isimler klişe haline gelmiş oldukları halde bile -içlerinde «Tosun» gibi parlak bir istikbale namzed olmıyanları da dahil olarak- hâlâ pek makbul sayılmamakta iken şimdi bunlara yeniden ilâveler yapmak bu gibi isim sahiblerinin ilerideki vaziyetini güçleştirecek imkânlar hazırlamak olmaz mı? Muhakkak olan şu ki, evvelden de türkçe isim koymak usulü denenmiş ve çoğu isimlerin sahiblerile tezad teşkil etmekte olduğu görülerek, herkesin manasını anlamadığı yabancı dillerden isim almaya başlanmıştır.

Bana sorarsanız, zamana, ahvale, hayat şartlarına uymaya çalışan insanları artık bir de ismine uysun diye beklemek insafsızlık olur. Onun için nasıl insanlara «Zaman sana uymazsa sen zamana uy!» diye empoze ediyorsak, karşılık olarak isimlere de «Sahibin sana uymazsa sen sahibine uy!» demek yerinde bir teklif olur. Bu da, insanlara, karakteri katılaştıktan sonra isim koymak veya değiştirmek usulünü kabul ile mümkün olur. Gerçi o zaman da, son defa soyadı alıştaki heves dalgalarının kabarmasına benzer iddialı isimler ortaya çıkarsa da bunu bir (ehli vukuf) marifetile yapmakla onun da önüne geçilir, olur gider.

B. FELEK